

Autoreferat

1. Imię i nazwisko
Aleksandra Romana Kruszevska (do roku 2009 Skowrońska)
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Dyplom ukończenia 5-letnich studiów wyższych magisterskich, stacjonarnych, z nauczania początkowego, uzyskałam w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie, na Wydziale Humanistyczno-Pedagogicznym w roku 1987 na podstawie pracy magisterskiej pt. *Nauczanie elementarne w Siewierzu w latach 1807-1864*. Opiekunem pracy magisterskiej był dr Janusz Lipiec.

Posiadam dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Stopień nadano mi uchwałą Rady Naukowej Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie, dnia 4 listopada 1997 roku na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pod tytułem *Inscenizacja na lekcji jako forma doskonalenia umiejętności obcowania z ludźmi*.

Promotorem przewodu doktorskiego był dr hab. Paweł Boesler, a recenzentami w przewodzie doktorskim byli: dr hab. Krystyna Lubomirska i doc. dr hab. Julian Radziejewicz

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Od dnia 01 października 1987 do chwili obecnej miejscem mojej pracy jest Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, Wydział Nauk Społecznych, Katedra Pedagogiki przy ul. Waszyngtona 4/8 w Częstochowie (wcześniej Wyższa Szkoła Pedagogiczna, do 31 maja 2018 Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie).

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Główne moje osiągnięcie naukowe stanowi monografia zatytułowana: *Emoji. Emocje w komunikacji i edukacji* mojego autorstwa, która wydana została w 2023 roku przez Wydawnictwo Naukowe im. Stanisława Podobińskiego Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie - ISBN 978-83-66536-84-5 (ss. 317).

Recenzentami wydawniczymi byli:

prof. zw. dr hab. Kazimierz Żegnałek i dr hab. Maciej Tanaś, prof. APS.

Monografia naukowa pt. *Emoji. Emocje w komunikacji i edukacji* podejmuje problemy znajdujące uzasadnienie zarówno teoretycznymi, jak i praktycznymi względami. Treść stanowiąca zawartość monografii przedstawia przegląd literatury światowej i polskiej, moją wiedzę i przemyślenia dotyczące zjawiska o charakterze fenomenu XXI wieku, za jaki uważam emoji – piktogramu, symbolu rysunkowego stosowanego przez użytkowników Internetu i SMS-ów. Jak wiadomo emoji służą do wyrażania emocji poprzez wizerunki twarzy, ale nie tylko. Przedstawiają również przedmioty, miejsca, rodzaje pogody, rośliny, zwierzęta i służą do uwydatniania wiadomości, co jest szczególnie ważne ze względu na duży napływ informacji na osiach czasu.

Już od kilku dekad żyjemy w czasach rewolucji cyfrowej i pokolenie XXI wieku jest świadkiem tego, że technologia informacyjna jest wszechobecna, a jej nieunikniony wpływ jest tak oczywisty, że żaden aspekt naszego codziennego życia praktycznie nie dostrzega tego wpływu. Dzisiejsze społeczeństwo jest chętne i przygotowane do zaakceptowania każdej zmiany, jaką technologia jest w stanie wprowadzić w jego życie. Komunikacja jest integralną częścią codziennego życia i obecnie działamy szeroko za pomocą technologii komunikacyjnych. Cechą technologii cyfrowej jest nieustanne przeobrażanie się, stopniowe rozszerzanie i zwiększanie produktywności w wielu różnych sektorach i branżach. Konkretnie wydarzenia doprowadziły do szerokiego przyjęcia technologii cyfrowych, które na zawsze zmieniły sposób, w jaki wymieniamy i wykorzystujemy informacje, wyznaczając również początek ery informacji.

Zainteresowanie emocjami nie pojawiło się przypadkowo. Emocje, uczucia i społeczne zachowania emocjonalne przejawiane w kontaktach interpersonalnych, były w kręgu moich zainteresowań od wielu lat. Interesowały mnie ich desygnaty, mimika, rozumienie i ekspresja. Byłam autorką programu przedmiotu wprowadzonego do toku studiów pod nazwą *Edukacja społeczno-emocjonalna dzieci na progu szkolnym* (dzisiaj nosi nazwę *Edukacja społeczno-emocjonalna dzieci w przedszkolu i klasach I-III*).

W jakimś momencie pojawiły się emoji, najpierw incydentalnie, aż w końcu zauważałam je wszędzie. Rozpoczęłam studiowanie światowej literatury na ten temat, jak, od czego i po co powstały emoji? Skupiłam się przede wszystkim na użytkownikach emoji, a w szczególności na ich rozumieniu i postrzeganiu emocji, które reprezentują emoji. Pomimo Emojipedii, która wyjaśnia każdemu, co ma wyrażać znak emoji, różnica w ich rozumieniu jest naprawdę zauważalna. Ich wszechobecność nasuwała pytanie: czy emoji stały się już językiem mieszanym, pierwszą globalną *lingua franca* na świecie? Czy komunikacja obrazkowa zaczyna przeważać nad kulturą pisma?

Podejmując się opracowania przedstawianej monografii miałam świadomość i przekonanie, że poruszana w niej tematyka jest pionierskim ujęciem zjawiska emoji w polskich badaniach i piśmiennictwie. Głównie opierałam się na źródłach światowych, a szczególnie na piśmiennictwie i badaniach amerykańskich i z terenów wschodniej Azji.

W dzisiejszych czasach wgląd do światowych opracowań jest bardzo ułatwiony z uwagi na fakt, że do znakomitej większości dorobku różnych autorów można uzyskać dostęp w Internecie. Przyznać muszę, że w spisie bibliografii mojej monografii znajduje

się wiele stron internetowych, z których pozyskiwałam informacje na interesujący mnie temat. Wiele opracowań znalazłam na stornach Research Gate, międzynarodowym serwisie, gdzie publikowane są prace naukowe ze wszystkich dyscyplin. Korzystałam z artykułów naukowych (zamieszczanych w Google Books czy Google Scholar) autorów, o których miałam wiedzę, że właśnie tam zapoznam się z ich poglądami i badaniami. Dużą część literatury znalazłam w bezpośrednich, żmudnych poszukiwaniach opracowań posługując się jedynie słowami kluczowymi. Z treścią wielu artykułów zapoznałam się studiując wydawnictwa z konferencji tematycznych. Dużą część czasu spędziłam na przeglądzie publikacji znanych europejskich i światowych naukowych wydawnictw periodycznych. Nawiązałam również bezpośredni kontakt mailowy z doktor Jennifer Fane z australijskiego Flinders University, która interesowała się zastosowaniem emoji we wczesnej edukacji. Udostępniła mi materiały z III Światowej Konferencji Badań Jakościowych, na temat: *Używanie Emoji w badaniach z dziećmi i młodzieżą: bo potrafimy? (Using Emoji in Research with Children and Young People: Because We Can?)*, które okazały się bardzo przydatne dla moich rozważań.

Ponadto w spisie bibliografii znajduje się wiele pozyskanych informacji z różnych encyklopedii w wersji elektronicznej. Nie traktuję pozycji internetowych, jako źródła gorszej jakości. Dzisiaj większość „wiedzy” jest zdigitalizowana. Kiedyś przeczytałam w Internecie czyjś pogląd, że encyklopedie internetowe, ich karty zapisane symbolicznymi znakami różnią się w sposób istotny od kart tradycyjnych ksiąg i to nie tylko dlatego, że umieszczone na ekranie monitora są źródłem światła, w przeciwieństwie do światła odbitego wersji drukowanej. Opasłych tomów encyklopedii opublikowanej drukiem nie sposób zmodyfikować bez jej zniszczenia. Tymczasem encyklopedia internetowa podlega ustawicznym przeobrażeniom, dopełnieniom, modyfikacjom, aktualizacjom, z których czerpiemy na co dzień. Mam świadomość, że dla niektórych wielość źródeł internetowych (tzw. sieciowego pozyskiwania tekstów) może stanowić jakiś zarzut, to jednak pragnę zwrócić uwagę, że dzisiaj dostępnych jest wiele e-booków naukowych, baz danych oferowanych przez macierzyste biblioteki uczelniane. Sieć daje ponadto możliwości szybkiego dostępu do zakupu interesujących pozycji literatury fachowej oraz zapoznania się z nią przed ich zakupem. To jest znak czasu.

Dużo czasu spędziłam również studiując literaturę w tradycyjnej formie w bibliotekach, czytelniach i w domu. Wiele opracowań naukowych stało się moją własnością dzięki zakupom w sieci. Stąd w spisie bibliograficznym mojej książki znajduje się ponad 400 opracowań różnego typu.

Po długich studiach opracowań monograficznych, prac zbiorowych, haseł słownikowych, z pełną odpowiedzialnością mogę twierdzić, że tematyka emoji nie była dotąd dostatecznie eksplorowana w polskich badaniach (choć nie mam na to twardych dowodów). Wskazuje na to brak badań i opracowań teoretycznych na temat osobliwości emoji w komunikacji, a co dopiero wykorzystania ich w edukacji. W Internecie, na blogach różnych osób, znaleźć można informacje o emoji, przykłady ich stosowania, tworzenia, ale są to przede wszystkim przedruki blogów światowych. Funkcjonują także informacje na blogach nauczycielek przedszkolnych i wczesnoszkolnych, jak one stosują emoji w praktyce. Jest to „coś” w charakterze „z moich doświadczeń”.

Zagadnienia, którymi się zajęłam, są bardzo szerokie, czasem wieloznaczne, odnoszące się do wielu dyscyplin, i często przeplatają się w kolejnych rozdziałach. Monografię zatytułowałam: *Emoji. Emocje w komunikacji i edukacji*, co sugeruje, że zajęłam się przekazem emocji nie tylko w komunikacji elektronicznej, ale i rolą i funkcją emoji w edukacji.

Materiał i treść uporządkowałam według kilku założeń. Pierwszym z nich była potrzeba przybliżenia warstwy teoretycznej, analizowanej na transdyscyplinarnym gruncie kilku nurtów i perspektyw naukowych, jak i pozanaukowych.

Książkę podzieliłam na siedem rozdziałów. Zaczęłam od teorii, od przedstawienia naukowych koncepcji wyjaśniających rozwój społeczeństwa sieci, tworzącego nowy typ społeczeństwa i kultury. Zatem w rozdziale pierwszym przedstawiłam, poglądy socjologów i filozofów, opisujących zmiany, do jakich doszło pod wpływem globalizacji współczesnego świata. Skupiłam się tu przede wszystkim na teorii globalizacji i glocalizacji Zygmunta Baumana. Dalej opisałam rewolucję cyfrową i poglądy, z socjologicznego punktu widzenia Jana van Dijka, dotyczące społecznych aspektów nowych mediów. Skonfrontowałam tezy van Dijka z poglądami i badaniami Manuela Castellsa, które związane były z tworzeniem się społeczeństwa sieciowego. Następnie opisałam kolejne typy społeczeństw, tj. wiedzy i informacji. Społeczeństwo wiedzy różni się od społeczeństwa informacyjnego tym, że pierwsze służy do przekształcania informacji w zasoby, które umożliwiają społeczeństwu podejmowanie skutecznych działań, podczas gdy drugie służy jedynie do tworzenia i rozpowszechniania surowych danych.

Jako nauczyciel akademicki, pedagog z zakresu wczesnej edukacji dziecka, z trzydziestopięcioletnim doświadczeniem, dużą uwagę poświęciłam właśnie edukacji. Tutaj rozważania rozpoczęłam od próby konceptualizacji tożsamości współczesnej pedagogiki i edukacji. Uważałam to za bardzo ważne, by zwrócić uwagę na to, jak zmienia się oblicze tej dziedziny pod wpływem rozwoju nauki, nie tylko w dziedzinie ICT – technologii informacyjno-komunikacyjnych. Dalej skupiłam się na analizie teoretycznej paradygmatu edukacji medialnej jako podstawowym modelu pedagogicznym, odpowiednim rozwojowi obecnych metod alfabetyzacji cyfrowej. Zatem rozdział drugi poświęciłam opisowi i refleksjom nad rolą edukacji medialnej i pedagogiką medialną. Edukacja medialna jest dyscypliną naukową z zakresu nauk o edukacji, która powstała praktycznie wraz z narodzinami środków masowego przekazu. Jest to termin najbardziej rozpowszechniony, chociaż często w literaturze używa się terminu pedagogika medialna. Przedstawiłam tutaj koncepcje kształcenia i główne teorie, autorów polskich i zagranicznych, na których zostały oparte pojęcia wymienionych terminów (mi.in. teorii kognitywistycznych i konstruktywistycznych mających reprezentantów w polskim piśmiennictwie). Tu, uważam, że ważną część stanowi również opis wybranych teorii kształcenia. Podstawową jest teoria wielostronnego kształcenia Wincentego Okonia, a kolejną teoria kształcenia komplementarnego Macieja Tanasia. Z uwagi na moje zainteresowania naukowe i przeprowadzone badania empiryczne (analiza ich zamieszczona została w rozdziale siódmym) w rozdziale tym opisuję również wyzwania i cele, jakie stawia edukacja najmłodszych edukacji medialnej. Rozdział kończę przypomnieniem idei Lifelong

Learning, która w dzisiejszych czasach nabiera coraz większego znaczenia i powinna przyświecać wszystkim, którzy z atencją myślą o swoim przyszłym życiu prywatnym, zawodowym i społecznym.

Rozdział trzeci poświęciłam komunikacji interpersonalnej, która zasadniczo jest interakcją nastawioną na cel między co najmniej dwiema osobami, która zwykle występuje w środowisku *twarzą w twarz*. Obejmuje zatem wszelkie zachowania, werbalne i niewerbalne, które mają miejsce podczas interakcji. Kluczowym elementem komunikacji interpersonalnej jest relacja interpersonalna, a głównym przedmiotem badań w relacjach interpersonalnych jest charakter i jakość interakcji między uczestnikami. W rozdziale tym więc przedstawiam istotę komunikacji między ludźmi, sposób porozumiewania się ludzi od najdawniejszych czasów. Procesy komunikacji starałam się interpretować nie przez pryzmat nauk informatycznych, czy technicznych. Przeciwnie, sięgnęłam do pedagogiki społecznej, medialnej i nauk o komunikacji, starając się przedstawić własną humanistyczną refleksję w zakresie tak (jak się wydaje) pożądanym przez współczesne nauki pedagogiczne.

Dalej opisuję czasy współczesne i nową jakość komunikacji, jaką stała się komunikacja elektroniczna. Wskazuję, w jaki sposób technologia wpłynęła na komunikację w społeczeństwie, jak mówimy i komunikujemy się ze sobą na całym świecie. Zastanawiam się, czy społeczeństwo stało się zależne od technologii? I chociaż można z łatwością stwierdzić, że społeczeństwo stało się zbyt zależne od technologii, nie można pominąć tego, jak ważną rolę odegrała ona w społeczeństwie jako całości. Technologia sprawiła, że życie jest łatwiejsze, bezpieczniejsze, dłuższe i przyjemniejsze na wiele sposobów. Sztuką jednak jest znalezienie równowagi w sposobie korzystania z technologii.

Tu zaczynam wprowadzać do tekstu emoji, które wyrosły na gruncie komunikacji i stały się ulubieńcami wielu platform komunikacyjnych. Wybierając słowo obrazkowe zamiast alfabetycznego, słownik subtelnie potwierdza, że coś się zmieniło w sposobie pisania, komunikowania się, a nawet postrzegania języka i umiejętności czytania i pisania. Zauważamy wówczas, że wkroczyliśmy w nową epokę - epokę „postdruku” lub „postalfabetu”. Od tego czasu komunikacja oparta na emoji lub wzbogacona o emoji stała się powszechna, nie tylko w mediach informacyjnych, ale także w pracach i przekazach artystów, polityków, reklamodawców i wielu innych osób. Wszędzie pojawiają się emoji z popularnych piosenek, powieści i innych znanych tekstów alfabetycznych. Nawet wersje emoji świętych lub kanonicznych tekstów, takich jak Biblia, czy pisma dziecięce, na przykład Lewisa Carrolla, pojawiają się z pewnością, coraz większą częstotliwością.

Tekst kończący ten rozdział poddaję do przemyśleń nad językiem, jaki używany jest w komunikacji internetowej. Przypuszczenie, graniczące z pewnością, pozwala mi na stwierdzenie, że otóż mamy do czynienia z ewolucją komunikacji językowej, na razie na poziomie Internetu i nowych mediów. Jednak czas pokaże, jak zmieni się komunikacja językowa pod względem pisowni i leksyki. Na co dzień widać, jak powstaje nowy slang, nowe akronimy i powstają nowe ikony emoji.

Rozdział czwarty poświęciłam emoji i ich poprzednikom - emotikonom. Choć z założenia pełnią te same funkcje (i chyba dlatego są często mylone), jednak jest między

nimi różnica. Emotikony mają znacznie więcej niuansów, przynajmniej pod względem interpretacji i kreatywności podczas ich tworzenia. Emoji wybiera się z listy, po prostu. Tu rozdział rozpoczęłam od wyrazu twarzy, bo to ona była inspiracją i pierwowzorem jednych i drugich. W dalszej części opisałam emotikony i emoji, ich historię i funkcje.

Sednem, jak uważam, tego opracowania jest rozdział piąty. W nim zajęłam się już samymi emoji, niekwestionowanymi „królami” i liderami dzisiejszej komunikacji elektronicznej. Uważam, że emoji stały się cyfrowym i kulturowym fenomenem. Ikony twarzy w mediach społecznościowych sprawiły, że niemal wszyscy mówią emoji. Rozdział rozpoczęłam od Konsorcjum Unicode, „producenta” emoji. Konsorcjum Unicode, można by rzec, to dość tajemnicza jednostka. Jej cel jednak jest prosty: umożliwić ludziom na całym świecie korzystanie z komputerów w dowolnym języku. Organizacja śledzi każdą postać, jaką może stworzyć lub wyświetlić dowolny program komputerowy na całym świecie. Udostępnia te dane wydawcom oprogramowania, programistom i organizacjom chcącym obsługiwać różne języki. To złożona, obejmująca cały świat misja.

Następnie opisuję, jak emoji sytuują się w semiotyce, kodzie językowym i czy są jakieś przesłanki, aby emoji traktować jak język. Ponieważ tak się stało, że w dzisiejszych czasach znacznie częściej spędzamy czas w mediach społecznościowych i nie rozmawiamy już twarzą w twarz, nie oznacza, że nasza komunikacja jest całkowicie bezcielesna. Sposób, w jaki używamy emoji w naszych wiadomościach cyfrowych, jest podobny do sposobu, w jaki używamy gestów podczas rozmowy. Emoji są więc kolejnym krokiem w komunikacji cyfrowej. Tu chciałam dowiedzieć, że zamiast martwić się, że emoji mogą zastąpić kompetentne użycie języka, może powinniśmy przyjąć fakt, że emoji tworzą bogatszą formę komunikacji online, która przywraca językowi cechy gestów.

Kultura to też część monografii, którą zawarłam w rozdziale szóstym. W oparciu o koncepcję holenderskiego naukowca Geerta Hofstede i jej interpretację, pragnęłam wyjaśnić, że użytkownicy w jakimś konkretnym środowisku mają swoją specyfikę, że każda kultura tworzy swój własny sposób komunikowania. Wspomniałam tu również o zmianach pokoleniowych, które to pokolenia mają różne upodobania i przyzwyczajenia. Uświadamiam sobie i czytelnikom, jak wiek i płeć sieciowych bywalców wpływa na użycie emoji. Obecnie uważa się emoji za dużą część kultury popularnej na całym świecie. Globalna akceptacja emoji sugeruje międzykulturowe, normatywne ich użycie. Tymczasem niuanse w użyciu emoji w różnych kulturach mogą również istnieć z powodu różnic językowych w wyrażaniu emocji i różnorodności w konceptualizacji tematów.

Ostatni rozdział, siódmy, stanowi analizę badań, jakie prowadziłam wśród młodzieży i młodych dorosłych, dzieci i nauczycieli wczesnej edukacji. Przedstawiłam tu, jak emoji postrzegane jest przez użytkowników, co według nich mają reprezentować. Nie mniej istotną kwestią, jak uważam, poruszoną w tym rozdziale jest stosowanie emoji w edukacji, edukacji dzieci na poziomie przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Uważam, że nie ma wiekowej granicy dolnej, ani górnej w stosowaniu emoji. Dzieci XXI wieku nazywane są powszechnie e-pokoleniem i coraz częściej mają dostęp do nowoczesnych technologii od najmłodszych lat, a emoji są dla nich czymś naturalnym

w porozumiewaniu się. Tym niepiśmiennym, z niewielkim jeszcze zasobem słów, służyć mogą w określaniu ich dobrostanu.

Całość kończą konkluzje i zapowiedź kontynuacji badań zmierzających do wyjaśnienia przyczyn odmiennego rozumienia emocji przez, jak uważam, fenomenalne znaki systemowe.

W książce brak jest typowego rozdziału metodologicznego czy opisu procedury empirycznej. Metodologia nie została ujęta w sposób klasyczny, a jedynie opisana we wprowadzeniu, sugerując się aktualnymi tendencjami ujmowania założeń i czynności badawczych, niemniej jednak zachowane zostały wszystkie etapy postępowania badawczego.

Przyjęty układ treści rozdziałów tematycznych umożliwił mi dokonanie wnikliwej analizy, a w dalszej kolejności na zagregowanie i przedstawienie syntezy treści skupionych wokół zasadniczych problemów dotyczących występowania emoji w komunikacji i edukacji. Pozwoliło to na ukazanie osiągnięcia zakładanego celu pracy, jaki sobie postawiłam pisząc tę książkę. W części empirycznej skupiłam się na użytkownikach emoji, a w szczególności na ich rozumieniu i postrzeganiu emocji, które reprezentują emoji. Pytałam o powody, dla których młodzi ludzie posługują się tym pismem obrazkowym – emotikonami i emoji, co według nich wpłynęło na taką popularność emoji?

Zasadniczym celem głównym badań było poznanie oraz próba wyjaśnienia niekwestionowanego wzrostu stosowania emoji w codziennym życiu. Cel główny został uszczegółowiony przez wskazanie potrzeby poznania: 1/ stosunku młodzieży do emoji i komunikacji elektronicznej, 2/ umiejętności identyfikacji emoji przez dzieci w wieku wczesnej edukacji oraz 3/ stosunku i stosowania przez nauczycieli emoji w komunikacji z dziećmi w wieku przedszkolnym. Zakładałam, że młodzież, ta licealna i młodzi studenci, są „mistrzami” w rozróżnianiu i rozpoznawaniu emotikonów i emoji, ponieważ mają z nimi kontakt codziennie po kilka, kilkanaście godzin. Wyniki badań niekiedy zawodziły moje oczekiwania, bowiem wiedza młodzieży i stosowanie przez nich emotikonów i emoji w komunikacji elektronicznej okazywała się na różnym poziomie. Bardziej szczegółowe wnioski zamieściłam w konkluzjach.

Badania, z zastosowaniem autorskich kwestionariuszy ankiet, przeprowadziłam dwukrotnie, w około półtorarocznych odstępach. Jedno badanie ankietowe, na grupie młodzieży licealnej i młodych dorosłych, a drugie, tylko wśród studentów. Obydwie ankietę były ankietami umieszczonymi w Internecie na Facebooku. Pierwsza miała charakter otwarty, dla wszystkich chętnych i udostępniana była przez samych respondentów kolejnym osobom. Druga, kierowana była do grup docelowych, konkretnie wybranych pod względem wieku (tylko młodzież akademicka ze studiów stacjonarnych). Były to grupy tzw. audytoryjne, z tym tylko wyjątkiem, że nie rozdawano druków ankiet, a jedynie podawano link do ankiety internetowej. Studenci wypełniali ankietę na zajęciach.

Kolejną ankietę przeprowadziłam wśród czynnych zawodowo nauczycieli. Ponadto, z pomocą studentów i nauczycieli, przeprowadziłam kilkaset wywiadów z dziećmi w wieku 3-6 lat, przedstawiając im karty emoji do identyfikacji oraz rozmowy

z losowo wybraną grupą sześciolatków, która interpretowała wybrane znaki emoji. W analizie materiału empirycznego zastosowałam oprócz skali Likerta, test U Manna-Whitneya oraz test Kruskala-Wallisa. Część badań została poddana interpretacji ilościowej i jakościowej na podstawie zestawień procentowych.

Mam pełną świadomość, że ilość i jakość badań stanowi jedynie wycinek możliwości, jakie można by prowadzić w związku z istotą emoji. Obecnie przygotowuję się do napisania drugiej części podjętej tematyki, która odnosić się będzie do możliwości wprowadzenia szerszego kontekstu emoji do programów edukacyjnych w przedszkolach i klasach młodszych. ICT szybko wkraczające do przedszkoli i szkół, stawianie na szersze perspektywy prowadzenia edukacji medialnej na poziomie wczesnej edukacji, przygotowanie odpowiednich metod i form prowadzenia zajęć, ukazać może emoji w innym świetle. Nie tylko jako „kreskówkowe”, śmieszne znaczki.

Całość opracowania zakończyłam konkluzjami, gdzie podzieliłam się swoimi spostrzeżeniami, czasami podejmowałam próbę dawania odpowiedzi na pytania, które nasuwały mi się podczas pisania. Wiem, i mam pełną świadomość, że temat nie jest wyczerpany. Trudno nadążyć za nowościami i kolejnymi „odkryciami” w dziedzinie emoji (już pojawiają się animoji, Bitmoji czy awatary 3D). Jednak to temat na kolejne wyzwania i eksploracje tego, jak uważam, frapującego zagadnienia.

Jako nauczyciel akademicki oraz osoba od wielu lat związana z edukacją na różnych jej szczeblach, zauważam, że współcześnie następuje stosunkowo szybszy rozwój procesów poznawczych młodzieży i dzieci, aniżeli w nie tak odległym wieku XX. Wiąże się to prawdopodobnie z szybkim tempem procesów globalizacyjnych, predylekcją społeczeństwa do technologii informatycznych umożliwiających natychmiastowy, nieograniczony dostęp do informacji, kontaktu z innymi. Niestety niesie to spadek ważnych umiejętności międzyosobowych, sposobu komunikacji, którego źródeł upatruje się w szybkim tempie zmian cywilizacyjnych. Stanowi to poważne wyzwanie, przed którym staje dzisiejsze społeczeństwo.

Transdyscyplinarny opis powyższych zagadnień i towarzyszące mu wyjaśnienia, ma znaczenie nie tylko dla kompleksowego, systemowego ujęcia problematyki, która dotyczy meritum rozważań nad istotą emoji. Opis ten może stanowić jednocześnie bogatą kanwę dla treści odpowiadającego mu materiału dydaktycznego. Szczególnie ważny z punktu widzenia pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej, który mógłby stanowić podwaliny do opracowania programów edukacyjnych, w szczególności wprowadzenia emoji do edukacji emocjonalnej i społecznej.

Reasumując, o wkładzie do nauk społecznych, pedagogiki, wynikającym z treści, jakie zawarłam w monografii pt. *Emoji. Emocje w komunikacji i edukacji*, mogą według mnie świadczyć następujące elementy:

- jako podstawowy wkład uważam rozpatrywanie zjawiska emoji z wielu perspektyw poznawczych, osadzonych na gruncie uznanych teorii naukowych, odnoszących się zarówno do komunikacji (aspekt społeczny), jak i edukacji (aspekt pedagogiczny);
- dostrzeżenie wielu perspektyw poznawczych w odniesieniu teoretycznym oraz wskazanie dalszych możliwych pól badań, które powinny wykraczać poza wiedzę potoczną na temat komunikacji dzieci i młodzieży w tak silnie zmienianej przez media cyfrowe rzeczywistości edukacyjnej;

- przedstawienie relacji między edukacją a rozwijającymi się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi z dużym udziałem emoji;
- wskazanie na fakt, że arsenał nowych narzędzi i udogodnienia wynikające z rozwoju technik informatycznych mają lub mieć mogą znaczący wpływ na tradycyjny proces kształcenia;
- próba udowodnienia, że wprowadzaniu dzieci i młodzieży w świat ludzkiej kultury i wartości towarzyszyć musi zrozumienie języka komunikacji internetowej (w tym emoji) oraz poznanie i opisanie środków technologii informacyjno-komunikacyjnych, którymi posługują się współczesne pokolenia;
- przedstawienie komunikacji w procesach edukacyjnych w kontekście cywilizacyjnego rozwoju ludzkości, które odnosi się do społeczeństwa informacyjnego i opartego na wiedzy;
- zwrócenie uwagi na istotę współczesnej edukacji, jej kierunki i rolę, jaką powinna pełnić w zmieniającym się świecie poprzez pryzmat interdyscyplinarnych i interparadygmatycznych debat;
- zwrócenie uwagi na ponadczasowe wartości założeń teorii kształcenia wielostronnego Wincentego Okonia i powstałej na jej gruncie koncepcji kształcenia komplementarnego Macieja Tanasia;
- wskazanie na istnienie możliwości (i konieczności) prowadzenia badań problematyki dotyczącej emoji w komunikacji i edukacji z transdyscyplinarnej perspektywy naukowo-badawczej;
- materiał badawczy i towarzyszące mu, podjęte przez mnie rozważania, stanowią rodzaj kompendium wiedzy o problematyce emoji oraz stanowią mogą nową naukową ofertę możliwych do wykorzystania kierunków poszukiwań skutecznych metod i narzędzi do wskazywania popularności emoji, możliwości użycia w edukacji itp.

Przedstawiona monografia jest dziś jednym z nielicznych (a może jedynym) opublikowanych w Polsce opracowań naukowych, dotyczących kompleksowo ujętej i przedstawionej problematyki emoji jako wyrazu emocji, uczuć i społecznych zachowań emocjonalnych na gruncie nauk pedagogicznych. Zawarte w niej wyniki badań nie są porównywalne z żadnymi badaniami prowadzonymi w Polsce. Być może stanowi ona pierwsze tego rodzaju opracowanie, które problematykę tę przedstawia w sposób na tyle transdyscyplinarny, by móc dostrzec pełniej wieloaspektowość tego niezmiernie współcześnie istotnego zjawiska w skutecznej komunikacji, a także w edukacji, tak ważnych źródeł powodzenia w życiu każdego człowieka.

Obecnie, w trakcie prezentacji autoreferatu, mogę stwierdzić, że zainteresowanie emoji w literaturze naukowej na świecie znacząco wzrasta, o czym świadczą ukazujące się publikacje. Jestem członkinią, i stale śledzę nowości wydawnicze, Akademii. edu – amerykańskiego serwisu społecznościowego skierowanego do naukowców z różnych dyscyplin. Platforma ta umożliwia dystrybucję i udostępnianie treści badań naukowych, gdzie prace dotyczące emoji pojawiają się coraz częściej. Ponadto na stronach serwisów Research Gate czy Google Scholar ukazują się również publikacje naukowe z tej dziedziny.

Coraz częściej (a to niekwestionowany znak czasów) ukazują się również artykuły dotyczące jeszcze bardziej nowoczesnych technologii w komunikacji

elektronicznej. Chodzi tutaj o memoji i animoji oraz bitmoji. Najprościej mówiąc, memoji to spersonalizowane animoji. Takie animoji to animowane emoji 3D, które wyglądają dokładnie tak, jak osoba je tworząca lub animowana wersja tej osoby. Memoji zostało po raz pierwszy wprowadzone przez Apple, gdzie system kamer Face ID iPhone'a tworzy awatara danej osoby kopiując jej mimikę w czasie rzeczywistym nagrywając ją. Bitmoji – osobiste emoji, czyli rozszerzenie dotychczasowych aplikacji emoji - to drugorzędna aplikacja mediów społecznościowych, której używa się do tworzenia małych kreskówkowych wersji siebie, które następnie wykorzystywane są na różnych kontach w mediach społecznościowych przez osoby tworzące je. Po prostu tworzą ekspresyjny awatar kreskówki siebie, wybierając go z rosnącej biblioteki nastrojów i naklejek, które wykorzystują ten awatar. Wszystkie ukazują głównie mimikę i wyraz twarzy, a zatem wszystkie przedstawiają ekspresję emocji i informują o uczuciach osób, które je tworzą.

Symboliczne i parafrazujące tytuł powieści Henryka Sienkiewicza zakończenie pytaniem: *Quo vadis, emoji?*, wydaje się być chyba zasadne.

Uzyskane osiągnięcia naukowe ściśle wiążą się z zainteresowaniami, które w moim przypadku są szczególnymi dociekaniem, mającymi wymiar zawodowy. To generowało silną, wewnętrzną potrzebę badawczego porządkowania działań. Czerpana ze studiowania literatury, konferencji, sympozjów i innych spotkań naukowych wiedza jest inspiracją dla mojej naukowej i dydaktycznej pracy.

Mój dorobek naukowo-badawczy tworzy w sumie (biorąc pod uwagę publikacje przed oraz po uzyskaniu stopnia doktora) 132 publikacje. Jest to: 6 monografii (w tym jedna jako współautor), 126 artykułów i podrozdziałów (w czasopismach i monografiach wieloautorskich). Z tego po doktoracie przygotowałam: 5 samodzielnych monografii i 1 współautorską (w tym jedna przedstawiona jako moje główne osiągnięcie naukowe), 42 publikacje w czasopismach (w tym 18 artykułów w języku angielskim w czasopismach znajdujących się w bazie Scopus i Web of Science) i 83 publikacje (podrozdziały) w pracach zbiorowych.

Do swego dorobku naukowego, wśród wymienionych publikacji w monografiach wieloautorskich, zaliczam 8 opracowań w języku angielskim, w czasopismach zaś 3 w języku czeskim. Wskaźnik liczby cytowań - Index Hirscha, jaki osiągnęłam na dzień dzisiejszy w bazie Google Scholar wynosi 5 punktów.

Do chwili obecnej brałam aktywny udział w 78 konferencjach o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym (w kraju i zagranicą). Jestem zdania, iż częsty udział w konferencjach naukowych zwiększa możliwości konfrontowania w szerokiej naukowej dyskusji, wyników badań własnych z poglądami szerszego grona naukowego.

Pomijając 2 artykuły opublikowane przed doktoratem, jeden związany jest z pracą magisterską, drugi z rozprawą doktorską, to pozostałe opracowania tworzą jednolity nurt badań, w którym można wyodrębnić kilka obszarów, biorąc pod uwagę chronologię i kolejność powstawania dorobku naukowego.

I tak były to zainteresowania oscylujące wokół;

1. kształcenia i doskonalenia umiejętności interpersonalnych podczas różnej aktywności dzieci,

2. diagnozowania gotowości i dojrzałości dzieci do podjęcia nauki w klasie pierwszej w okresie przed i po reformie szkolnictwa,
3. oceny przygotowania dzieci do funkcjonowania w klasie pierwszej, głównie w sferze społeczno-emocjonalnej dzieci sześciolatek, gdzie emocje, uczucia i społeczne zachowania emocjonalne uznałam za warunek sine qua non powodzenia na starcie szkolnym,
4. przygotowania merytorycznego i metodycznego do zawodu nauczyciela wczesnej edukacji studentów kierunków pedagogicznych,
5. rozprzestrzeniania się emoji w różnych aspektach życia społecznego oraz możliwości i ich wykorzystania w edukacji,
6. jedną grupę publikacji ujęłabym pod nazwą „varia”, do której zaliczyłabym teksty pisane w trakcie różnych wydarzeń i konferencji tematycznych, w których brałam udział i uważałam, że powinnam przedstawić swoje punkty widzenia i przemyślenia (tu chodzi głównie o teksty m.in. dotyczące nauczania zdalnego w czasie pandemii Covid-19 czy edukacji dzieci ukraińskich w czasie inwazji rosyjskiej i inne ujęte w wykazie publikacji).

Zanim wyłoniły się owe obszary badawcze, pierwsze doświadczenia dydaktyczne i naukowe zdobywałam jako nauczyciel nauczania początkowego (1 rok w charakterze nauczyciela nauczania początkowego w szkole podstawowej) równocześnie będąc zatrudnioną na stanowisku asystenta stażysty w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie. Kolejne lata krystalizowały moje zainteresowania naukowe. Początkowo oscylowały wokół szeroko pojętych umiejętności międzyosobowych dzieci w młodszym wieku szkolnym, później wokół tzw. umiejętności życiowych w aspekcie społeczno-emocjonalnym.

Aspekt kształcenia i doskonalenia umiejętności interpersonalnych dzieci w młodszym wieku szkolnym, jako pierwszy nurt badawczy, sprecyzowany został w temacie rozprawy doktorskiej, który brzmiał: *Inscenizacja na lekcji jako forma doskonalenia umiejętności obcowania z ludźmi*. Jego też dotyczył jeden artykuł opracowany przed doktoratem (*Nabywanie umiejętności międzyosobowych podczas inscenizacji w edukacji wczesnoszkolnej*) i kilka następnych opublikowanych po uzyskaniu tytułu doktora.

Praca doktorska rekomendowana była przez recenzentów do opublikowania jej w formie monografii. Po zmianach redakcyjnych, w roku 2010, wydana została monografia pt. *Kształcenie umiejętności międzyosobowych dzieci podczas grania ról w inscenizacjach*. Interesującym dla mnie wówczas zagadnieniem było wykorzystanie literatury dziecięcej, form scenicznych i zabaw w nabywaniu i doskonaleniu umiejętności międzyosobowych. Starłam się wykazać, jak umiejętności międzyosobowe są ważnym instrumentem osiągnięcia celów i zaspokajania potrzeb dziecka oraz, jakie miejsce w procesie lekcyjnym i „szkole dla ucznia” powinny mieć formy sceniczne.

Po uzyskaniu stopnia doktora w Instytucie Badań Edukacyjnych w Warszawie, kontynuowałam pracę naukową na Wydziale Pedagogicznym w Instytucie Edukacji Przedszkolnej i Szkolnej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, jednak swoją uwagę zaczęłam kierować w stronę gotowości szkolnej dzieci, która w sposób pośredni

powiązana była z moimi wcześniejszymi dociekaniem badawczymi. Swoją uwagę skierowałam na edukację dzieci przedszkolnych, czego efektem była publikacja *Środowisko przedszkolne miejscem nabywania umiejętności interpersonalnych* (2004).

Głównym przedmiotem moich zainteresowań badawczych stała się więc gotowość i dojrzałość szkolna dzieci kończących roczne przygotowanie przedszkolne. Na wczesnym etapie badań (2007) skupiałam się na precyzyjnym definiowaniu koncepcji i standardów dojrzałości szkolnej i rozpoczęłam gruntowne studiowanie literatury w tym zakresie. Z czasem kierunek pracy naukowej był zdefiniowany, następowała polaryzacja moich zainteresowań i głównym celem było dążenie do poznania możliwości osiągania przez dzieci dojrzałości szkolnej. Wyżej wymienione, podejmowane przeze mnie nurty badawcze, stanowiły perspektywę dla prowadzenia rozważań teoretycznych i stanowiły podstawę dla dalszych naukowych dociekań, umożliwiających aplikację efektów tych badań w sferze praktyki opartej na dotychczasowych i nowych zdobyczach nauk społecznych, w zakresie pedagogiki i psychologii.

Początkowo zogniskowały się one na możliwościach podjęcia systematycznej nauki w klasie pierwszej szkoły podstawowej dzieci sześciolletnich, którą zapowiadały ówczesne władze oświatowe w roku 2007. Analiza założeń zmian legislacyjnych w prawie oświatowym, w szczególności dotyczących obniżenia wieku szkolnego, wpłynęła na skryształowanie się drugiego nurtu badawczego.

Trzeci obszar badań podyktowany został ciągłością prowadzonych obserwacji w kolejnych latach. Trwał przez 10 lat i stanowił ocenę przygotowania dzieci do funkcjonowania w klasie pierwszej, głównie w sferze społeczno-emocjonalnej dzieci sześciolletnich, oraz wiązał się z określeniem dynamiki zmian i analizy komparatywnej badanych sfer rozwoju dzieci. Efektem wieloletnich badań, ankietowania rodziców (1100 osób) i obserwacji pedagogicznych (1335) była publikacja pt. *Emocje, uczucia i społeczne zachowania emocjonalne dzieci na progu szkolnym* (recenzje wydawnicze: prof. zw. dr hab. Bożena Muchacka, dr hab. Anna Klim-Klimaszewska), którą zamierzałam przedstawić do postępowania habilitacyjnego w roku 2019.

Zainteresowanie wyrażeniem emocji przez dzieci za pomocą znaków graficznych własnych stanów emocjonalnych i umiejętność prawidłowego interpretowania znaków emoji, dało wyraz już w roku 2008. Wówczas powstały artykuły pt. *Świadomość własnych stanów emocjonalnych dzieci na progu szkolnym* oraz *Identyfikacja przez dzieci 6-cio i 7-letnie wyrazów mimicznych wybranych emocji*.

Moje zainteresowanie pedagogiką medialną zaczęło przybierać coraz szersze kręgi. W roku 2013 w trakcie pobytu na konferencji na Uniwersytecie Preszowskim w Preszowie na Słowacji przedstawiłam tekst pt. *Mass media i edukacja*, w którym wskazywałam m.in. pozytywne i negatywne oddziaływanie mediów na dzieci.

Okres pracy dydaktycznej jako nauczyciela akademickiego i częste kontakty (staże, wyjazdy w ramach programu Erasmus, konferencje i wspólne publikacje) z uczelniami partnerskimi w Czechach (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu), na Słowacji (Uniwersytet Preszowski w Preszowie) i na Ukrainie (Państwowy Uniwersytet w Mukaczewie) skłoniły mnie do zgłębiania wiedzy na temat przygotowania studentów do pracy nauczyciela, ich samooceny nabytych umiejętności i kompetencji podczas

studiów. Wspólnie prowadzone badania przyczyniły się do publikacji na ten temat, wśród których największą wartość upatruję w artykule opublikowanym w 2021 roku w czasopiśmie *European Early Childhood Education Research Journal* (Francis & Tylor) pt. *University preparation of graduates of pedagogy to act as an early childhood education teacher. Self-assessment of Polish, Czech, Slovak and Ukrainian students*. Całość tekstu przygotowałam samodzielnie, a partnerzy zagraniczni (M. Fasnerová, PdF UP w Ołomuńcu, R. Bernátová, PdF UP w Preszowie, M. Lavrenova, Mukaczewo) zaangażowani byli w zebranie materiału empirycznego i niezbędnej literatury. Wcześniej i później powstało jeszcze kilka artykułów badawczych (razem 8 publikacji o tej tematyce). Ostatni wydany w *Education 3-13* (Francis & Tylor) w bieżącym roku, tj. 2023, jest artykuł pt. *Attitudes and motives for choosing the field of teacher education – a comparative analysis of self-assessments of female aspirant early years teachers in Polish, Slovak and Czech universities*.

W materiałach pokonferencyjnych konferencji w Bułgarii, w roku 2018, opublikowałam tekst pt. *Computer in the child's education - friend or foe? /opinions of parents and teachers of early school education*. Dotyczył wpływu mediów, w szczególności komputera i Internetu, na zainteresowania i życie dzieci. Artykuł miał na celu analizę relacji wynikających z kontaktu dzieci z komputerami oraz wszelkich korzyści i zagrożeń z nich wynikających.

Równocześnie, w kręgu moich zainteresowań, zaczęła pojawiać się tematyka związana z emotikonami, emoji jako desygnatami przejawianych emocji. Cykl artykułów poświęconych tej tematyce, która w efekcie finalnym zaowocowała publikacją przedstawianej monografii pt. *Emoji. Emocje w komunikacji i edukacji*, rozpoczęły opublikowane w 2019 roku artykuły we współautorstwie z pracownikami naukowo-dydaktycznymi ze Słowacji. Pierwszy z nich pt. *Children's ability to decode mimic and pantomimic expressions, in other words: what do the children know about emotions?* (A. Kruszewska, R. Bernátová, A. Petrasová) stanowił doniesienie z badań stanowiące opis, możliwości dekodowania przez dzieci graficznych wyrazów mimicznych. Drugi, zatytułowany *Emoticons – “kings” of communication in modern society* (A. Kruszewska, R. Bernátová, A. Petrasová) poświęcony był wiedzy i umiejętnościom stosowania przez studentów w komunikacji elektronicznej różnego rodzaju emotikonów zamiast słów. W tych przypadkach współpartnerzy słowaccy brali udział wyłącznie w prowadzeniu badań na własnym terenie.

Na początku roku 2022 wysłałam do redakcji *European Early Childhood Education Research Journal* artykuł z badań pt. *The Ability to Identify Basic Emoji as the Beginning of Introducing Visual Material into Education and Communication of Preschool Children in Poland*. Niestety, po kilkunastu miesiącach dostałam od redakcji informację, że mają trudności ze znalezieniem recenzentów i zmuszeni są mi go odesłać. W tym samym roku 2022, brałam udział w dwóch międzynarodowych konferencjach naukowych w kraju, gdzie przedstawiałam emoji, jako cenne źródło w edukacji. Jeden artykuł mojego autorstwa pt. *Różnorodność funkcji emoji w edukacji dzieci* oraz drugi pt. *Emoji w edukacji dzieci – ich rola i możliwości zastosowania*, który powstał we współpracy z koleżanką z Ukrainy (A. Kruszewska, M. Lavrenova).

Całość swojego dorobku publikacyjnego zamieszczam w wykazie osiągnięć naukowych, podając pełne przypisy bibliograficzne.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W sferze akademickich działań o charakterze instytucjonalnym, jako długoletni pracownik naukowo-dydaktyczny, potem kierownik Zakładu Pedagogiki Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej AJD, systematycznie nawiązywałam i rozszerzałam współpracę mojego Instytutu, później Katedry i uczelni z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi, w których miałam okazję wymieniać poglądy z praktykami i teoretykami problemów wczesnej edukacji dziecka.

Byłam inspiratorem i inicjatorem bilateralnej umowy pomiędzy Uniwersytetem Palackiego w Ołomuńcu w Czechach (Wydziałem Pedagogicznym) a Akademią im. Jana Długosza w Częstochowie, która została podpisana pomiędzy: prof. RNDr. Lubomír Dvořák, Csc., Rector Univerzita Palackého Olomouc, w dniu 03.12.2009 a dr hab. prof. AJD Zygmunt Bąk, Rektor Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie w dniu 16.12.2009. Do dnia dzisiejszego aktywnie współpracuję z Katedrą Pedagogiki Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej oraz z Katedrą Pedagogiki i Nauk Społecznych Uniwersytetu Palackiego.

Od roku 2009 brałam częsty udział w konferencjach naukowych organizowanych przez uczelnię partnerską, jak i moją macierzystą, w trakcie których prezentowałam swoje wyniki badań dotyczące gotowości i dojrzałości szkolnej polskich sześciolatków. Pokłosiem wszystkich spotkań były publikacje artykułów w opracowaniach zbiorowych.

Nawiązana współpraca między pracownikami PdF UP w Ołomuńcu zaowocowała również wzięciem udziału w pracach kół studenckich obu uczelni. Byłam opiekunem grupy studentów Instytutu Edukacji Przedszkolnej i Szkolnej Akademii im. J. Długosza (studenckie koło naukowe Edukacja Elementarna). W ramach prac seminaryjnych odbyło się kilka spotkań w obu krajach.

W 2011 roku pracownicy naukowci PdF UP w Ołomuńcu prowadzili badania w kilku krajach europejskich w ramach grantu GAČR 406/09/0206. Projekt współfinansowany był z funduszy europejskich i Uniwersytetu Palackiego, Wydziału Pedagogicznego w Ołomuńcu – nt. *Přípravenost dětí k zahájení povinné školní docházky v pojetí současného kurikula a z pohledu komparace ve vybraných zemích EU (Gotowość dzieci do podjęcia obowiązku szkolnego w aspekcie obowiązującej podstawy programowej i w ujęciu porównawczym w wybranych krajach UE)*. Pracownicy Katedry primární pedagogiky i Katedry psychologie a patopsychologie PdF UP zaproponowali mi przeprowadzenie badań na terenie Polski. Brałam zatem udział w międzynarodowym projekcie działań edukacyjnych w Czechach, na Słowacji i w Polsce w charakterze osoby nadzorującej badania dotyczące gotowości i dojrzałości szkolnej dzieci. Po przekazaniu stronie czeskiej materiałów z badań z terytorium Polski miało miejsce spotkanie, na którym nastąpiło podsumowanie i rekapitulacja przebiegu badań. Mój

wkład stanowiło opracowanie części rozdziału do publikacji nt. gotowości społeczno-emocjonalnej dzieci przed wstąpieniem do szkoły.

Efektom tych prac były publikacje w języku angielskim i czeskim:

Šmelová Eva, Petrová Alena, Suralová Eva, *Pre-school education in the context of curriculum*. Olomouc: Palacky Univerzity, 2012. ISBN 978-80-244-3370-7.

Šmelová Eva, Petrová Alena, Suralová Eva, *Přípravenost dětí k zahájení povinné školní docházky v kontextu současného kurikula*. Olomouc: Palacky Univerzity, 2012. ISBN 978-80-244-3370-7.

W roku 2015 zostałam zaproszona do kolejnego projektu badawczego: *Společenské aspekty inkluze v základním vzdělávání v kontextu mezinárodního výzkumu (Společné aspekty integraci w edukacji podstawowej w kontekście badań międzynarodowych)*. Program badawczy realizowany był na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu, którego koordynatorem prac badawczych była doc. PhDr. Eva Šmelová, Ph.D. Międzynarodowy projekt obejmował w pierwszym etapie Słowenię (Koper), w drugim: Preszow/Słowacja, Koper/Słowenia, Kragujevec/Serbia, Częstochowę/Polska. Zakres przydzielonych mi prac obejmował ankietowanie nauczycieli szkół podstawowych w Częstochowie (100 osób) i rodziców dzieci uczęszczających do szkół podstawowych w Częstochowie (100 osób).

Ponadto, od roku 2010 do 2023, trzynastcie razy brałam udział w programie Erasmus i Erasmus+ prowadząc zajęcia i warsztaty ze studentami oraz uczestnicząc w seminariach i zebraniach pracowników naukowych.

Długoletnia, intensywna współpraca z Uniwersytetem Palackiego zaowocowała rozpoczęciem postępowania habilitacyjnego. Rada Naukowa powołała Komisję, która to wyznaczyła recenzentów mojej rozprawy habilitacyjnej nt. *Emoce, city a sociálně-emocionální chování dětí při nástupu do školy*. Po uzyskaniu trzech pozytywnych recenzji od: prof. dr hab. Anny Klim-Klimaszewskiej – Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach/Polska, doc. PhDr. Ev Šmelová, Ph.D - Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu/Czechy, prof. PhDr. Mária Podhájecká, CSc. – Uniwersytet Preszowski w Preszowie/Słowacja, wyznaczono mi termin kolokwium na dzień 20.09.2016. Wynik głosowania Rady Naukowej w tym dniu był dla mnie niekorzystny, 9 głosów „za” i 11 „przeciw”. Ostatecznie, na stronie <https://www.pdf.upol.cz/o-fakulte/fakultni-organy/>, w zakładce: Zapisy Rady Naukowej Wydziału Pedagogicznego (Zápisy VR Pdf) widnieje zapis: 8 głosów „za” i 10 „przeciw”, oraz to, że 2 osoby opuściły posiedzenie Rady Naukowej.

W roku 2021 władze UJD, z mojej inicjatywy, zaprosiły doc. PhDr. Martine Fasnerová, Ph. D., pracownika Instytutu Pedagogiki i Nauk Społecznych Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Palackiego, do prowadzenia zajęć w Katedrze Pedagogiki UJD, w charakterze profesora zagranicznego, tzw. wizytującego. Wówczas przydzielono mi rolę opiekuna z ramienia UJD.

Będąc na stażu naukowym w 2018 roku na Słowacji, w Preszowie na Uniwersytecie Preszowskim, Wydziale Pedagogicznym, zainicjowałam nawiązanie współpracy naukowej i podpisanie kolejnej umowy bilateralnej między naszymi uczelniami, do której finalnie doszło 13.06.2018.

W Preszowie również uczestniczyłam wraz grupą studentów z koła naukowego w seminariach, w których udział brały koła z Ołomuńca i Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu (obecnie Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu).

W roku 2018, 2019 i 2021 również (trzykrotnie) prowadziłam zajęcia i warsztaty w ramach programu Erasmus+. Od momentu podpisania umowy partnerskiej często brałam udział w organizowanych przez Uniwersytet Preszowski konferencjach naukowych, czego dowodem są liczne publikacje.

W roku akademickim 2021/2022 (maj-lipiec 2022) zostałam powołana przez władze Uniwersytetu Preszowskiego w skład międzynarodowego zespołu przy komisji akredytacyjnej na Wydziale Pedagogicznym do zarządu wewnętrznego systemu zapewnienia jakości Uniwersytetu w Preszowie. Prace dotyczyły oceny programu studiów Pedagogika przedszkolna i elementarna (Bc.) (forma studiów stacjonarna i niestacjonarna) oraz programu studiów Pedagogika przedszkolna (Mgr) (forma studiów stacjonarna i niestacjonarna) na kierunku Pedagogika i Nauki o Wychowaniu na Wydziale Edukacji Uniwersytetu w Preszowie oraz opracowanie Raportu Eksperckiej Komisji Doraźnej w sprawie spełnienia kryteriów i standardów programu studiów jako pracownik naukowo-pedagogiczny innej uczelni znajdującej się poza granicami Republiki Słowackiej.

Dwukrotnie sprawowałam funkcje opiekuna profesora wizytującego w mojej macierzystej uczelni, doc. RNDr. Renáty Bernátová, PhD. z Uniwersytetu Preszowskiego.

Podczas pobytu w 2019 roku na Międzynarodowej Konferencji Naukowej zorganizowanej z okazji 70-tej rocznicy założenia Wydziału Pedagogicznego preszowskiej uczelni nawiązałam bliski kontakt o charakterze naukowym z PhD. Mariją Lavrenova, Ph.D., pracownikiem naukowo-dydaktycznym Wydziału Teorii i Metod Kształcenia Podstawowego, Uniwersytetu Państwowego w Mukaczewie na Ukrainie. W tym samym roku, po publikacji artykułu w monografii zbiorowej na Ukrainie, pt. *Учитель: виміри професійного становлення і міжнародної освіти (Nauczyciel: wymiary rozwoju zawodowego i edukacji międzynarodowej)* weszłam w skład zespołu Międzynarodowej Rady Redakcyjnej *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (Innowacje pedagogiczne: idee, realia, perspektywy)* oraz Kolegium Redakcyjnego czasopisma: *Освіта та розвиток обдарованої особистості (Edukacja i rozwój osobowości uzdolnionej)*.

W trakcie opisanych lat prowadziłam liczne badania naukowe z wyżej wymienionymi osobami reprezentującymi w/w ośrodki naukowe, w efekcie których powstało szereg publikacji naukowych opublikowanych przez wydawnictwa wspomnianych uczelni oraz opublikowanych w publikacjach w wysoko punktowanych czasopismach zachodnich, m.in. Tylor & Francis.

Mam stały kontakt z przedszkolami na terenie Częstochowy. W roku 2022 byłam inicjatorem podpisania porozumienia o współpracy pomiędzy UJD a Miejskim Przedszkolem nr 29 w Częstochowie.

Z uwagi na długoletnią współpracę z Państwową Szkołą Wyższą im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej (obecnie: Akademia Bialska Nauk Stosowanych im. Jana Pawła II) zainicjowałam podpisanie umów bilateralnych pomiędzy uczelniami. Prowadzę badania wspólnie z pracownikami Akademii oraz wspólnie publikujemy artykuły w kraju i zagranicą.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Wykaz osiągnięć dydaktycznych wpływających na rozwój dydaktyczny szkoły wyższej

Udział w pracach zespołu przygotowującego dokumentację kierunku studiów: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, studia 5-letnie magisterskie.

Współpraca naukowo-dydaktyczna z pracownikami uczelni zagranicznych, która zaowocowała zainicjowaniem przeze mnie podpisanie umów bilateralnych pomiędzy uczelniami:

- Uniwersytetem Palackiego w Ołomuńcu w Czechach
- Uniwersytetem Preszowskim w Preszowie na Słowacji.

Współpraca naukowo-badawcza z pracownikami w/w uniwersytetów

doprowadziła do zaproszenia na UJD w charakterze profesorów zagranicznych:

- doc. RNDr. Renáty Bernátová, PhD., prodziekana Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie, dwukrotnie: w roku 2018 i 2020
- oraz doc. PhDr. Martiny Fasnerová, Ph.D., z Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu w Czechach w roku 2022.

Opieka sprawowana przeze mnie polegała na:

- przygotowaniu i zgromadzeniu dokumentów przed rozpoczęciem pobytu w UJD
- opieka podczas pobytu
- rozliczenie zajęć i pobytu w uczelni.

Dysponuję dosyć bogatym doświadczeniem w pracy dydaktycznej. Jako wykładowca akademicki funkcjonuję nieprzerwanie w jednym zakładzie pracy już ponad 35 lat. Zatrudniona w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie (w Zakładzie Wczesnej Edukacji Dziecka), później Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (w Instytucie Edukacji Przedszkolnej i Szkolnej), a obecnie Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. J. Długosza, na Wydziale Nauk Społecznych, w Katedrze Pedagogiki prowadziłam przez te lata i prowadzę nadal wykłady i ćwiczenia z następujących przedmiotów, w większości z nich jako koordynator:

1. Metodyka nauczania języka polskiego w nauczaniu początkowym
2. Literatura dla dzieci
3. Pedagogika wczesnoszkolna
4. Teoretyczne podstawy pedagogiki wczesnoszkolnej
5. Metodyka edukacji przedszkolnej
6. Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w przedszkolu i klasach I-III

7. Edukacja teatralna w przedszkolu i klasach I-III
8. Nowatorstwo pedagogiczne
9. Pedagogika alternatywna w przedszkolu i klasach I-III
10. Metodyka pracy korekcyjno-kompensacyjnej dynamizującej rozwój
11. Pedagogika dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych
12. Małe formy sceniczne
13. Teoretyczne i metodyczne podstawy edukacji technicznej
14. Edukacja zintegrowana w teorii i praktyce
15. Edukacja społeczno-emocjonalna dzieci na progu szkolnym
16. Edukacja społeczno-emocjonalna dzieci w przedszkolu i w klasach I-III
17. Diagnostyka pedagogiczna
18. Pedeutologia
19. Nauczyciel w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej
20. Seminarium dyplomowe
21. Seminarium magisterskie.

Prowadząc przedmiot: *Edukacja społeczno-emocjonalna dzieci na progu szkolnym* przygotowałam jako współautor monografię: A. Kruszewska, A. Leszcz-Krysiak, 2018, *Emocjonalno-społeczne aspekty edukacji dzieci na poziomie elementarnym /wraz ze wskazówkami dydaktyczno-metodycznymi i pomocami/. Z kangurkiem Bubusiem w świat emocji*. Warszawa: Ośrodek Wydawniczo-Poligraficzny SIM w Warszawie; ISBN 978-83-64157-46-2. Liczba stron: 209. Mój wkład oceniam na 50%.

Realizując opiekę dydaktyczną nad studentami na Wydziale, wypromowałam w ciągu dwudziestu kilku lat kilkaset prac dyplomowych, licencjackich i magisterskich. Pełna lista nie jest możliwa do zaprezentowania, ponieważ USOS, tj. Uniwersytecki System Obsługi Studiów oraz APD – Archiwum Prac Dyplomowych, wprowadzone zostały dopiero w roku 2010. Według zarejestrowanych przez USOS i APD wyróżnić mogę 219 prac licencjackich i 288 prac magisterskich powstałych pod moją opieką merytoryczną i metodyczną. Opiekunem prac dyplomowych byłam od roku akademickiego 1998/1999, ale nie jestem w stanie podać liczby wypromowanych prac. W rejestrowanym okresie podejmowałam się również recenzji prac dyplomowych, licencjackich i magisterskich w ogólnej liczbie 270.

Podczas prowadzenia w naszej uczelni (w czasach AJD) studiów podyplomowych o specjalności *Edukacja zintegrowana w klasach 0-3*, wypromowałam ok. 30 osób i recenzowałam również ok. 30 prac dyplomowych.

W latach 2006 – 2014 Akademia im. J. Długosza sprawowała opiekę naukową nad Kolegium Nauczycielskim w Bytomiu. Przez 8 lat prowadziłam tam zajęcia dydaktyczne na specjalności nauczanie początkowe i wychowanie przedszkolne. Wówczas sprawowałam również opiekę merytoryczną i metodyczną nad słuchaczami przygotowującymi prace dyplomowe, które później stanowiły przedmiot egzaminów licencjackich przeprowadzanych w AJD w Częstochowie, gdzie brałam udział jako członek komisji.

Promotorstwo prac dyplomowych słuchaczy (trybu dziennego i zaocznego) Kolegium Nauczycielskiego w Bytomiu w latach 2006-2014, na specjalnościach: nauczanie początkowe, wychowanie przedszkolne, pedagogika opiekuńczo-resocjalizacyjna ok. 100 osób.

Recenzowanie prac dyplomowych słuchaczy (trybu dziennego i zaocznego) Kolegium Nauczycielskim w Bytomiu w latach 2006-2014 na specjalnościach: nauczanie początkowe, wychowanie przedszkolne, pedagogika opiekuńczo-resocjalizacyjna ok. 100 osób.

W ramach aktywności dydaktycznej i popularyzatorskiej nauki, sprawowałam opiekę nad Studenckim Kołem Naukowym *Edukacja Elementarna*.

W ramach działalności organizatorskiej - od roku akademickiego 2013/2014 do 2017/2018 byłam członkiem Rady Instytutu Edukacji Przedszkolnej i Szkolnej, członkiem Rady Wydziału Pedagogicznego Akademii im. J. Długosza. W latach 2012-2013 byłam członkiem zespołu Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, a w roku 2018 członkiem Wydziałowej Komisji do Spraw Kształcenia.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Uważam za ważny fakt, że jako absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie, nieprzerwanie pracuję w mojej macierzystej uczelni przez ponad 35 lat.

Kilkakrotnie byłam nagradzana przez rektorów mojej uczelni nagrodami I-go i II-go stopnia za znaczące osiągnięcia naukowe, szczególnie dotyczące publikowania. Od kilku lat, co roku, wykazuję się aktywnością publikacyjną w tym m.in. w wysoko punktowanych czasopismach naukowych o zasięgu światowym. Podczas ostatniej (2022 roku) ewaluacji dyscypliny osiągnęłam wskaźnik B+, głównie za dorobek publikacyjny.

Pragnę wyrazić w tym miejscu moje głębokie przekonanie, że osiągnięcie oceny pozwalającej uzyskać tytuł naukowy doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika, pozwoliłoby mi na dalszą, zapewne zintensyfikowaną pracę naukową, której efektami powinny być kolejne nowatorskie badania interesującej mnie problematyki, dotyczącej emoji i innych form stosowanych w komunikacji i edukacji, szczególnie tej dotyczącej dzieci w wieku wczesnoszkolnym.

Pomimo wielu lat spędzonych w zawodzie nauczyciela nie zamierzam zaprzestać dalszej penetracji literatury i prowadzenia badań. Pragnę nadal pracować i przyczyniać się do dalszego wkładu w dorobek nauk społecznych.

Aleksandra Kruszewska